

EL PAPER DE LES INSTITUCIONS PÚBLIQUES EN LA CONFIGURACIÓ DE LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

Miquel Puig

*Comissionat per a la Societat de la Informació
de la Generalitat de Catalunya*

Voldria iniciar aquesta exposició sobre el paper de les institucions públiques en la configuració de la societat de la informació fent referència a un informe recent del Congrés dels Estats Units del qual voldria destacar tres coses. Aquest informe pronostica o anuncia que a les primeres dècades del segle XXI viurem, o viuran als Estats Units, el que allí anomenen una *era daurada de la ciència i de l'enginyeria*, com a conseqüència dels desenvolupaments en la informàtica. I concretament, diuen, com a conseqüència de la utilització de noves arquitectures informàtiques, de l'aparició de noves maneres de comunicar-se entre les persones i les màquines, i de les noves aplicacions al desenvolupament científic i l'enginyeria. Voldria destacar dues coses més d'aquest informe. L'informe també posa en relleu el paper del sector públic en el desenvolupament d'aquestes novetats en els últims anys. Concretament, el cas d'Internet és el més paradigmàtic. Voldria destacar-lo perquè el Congrés dels Estats Units no és un fòrum habitualment donat a facilitar alegries pressupostàries. I quan hi ha majoria republicana, encara menys. El mateix informe destaca que el sector privat no està invertint suficientment per a garantir que els Estats Units visquin aquesta era daurada que pronostica. Per tant, aquí tenim un informe del Congrés dels Estats Units, de majoria republicana, insisteixo, que ve a dir: «Estats Units pot viure una època daurada en la ciència i l'enginyeria gràcies a la informàtica, el sector públic ha estat crític en el desenvolupament de la informàtica i les xarxes en el pasat immediat i el sector privat en aquest moment no està invertint el suficient per a garantir l'èxit del país en aquests camps».

Al marge del Congrés dels Estats Units, vostès saben que la Presidència d'aquest país ha emfasitzat molt el paper del govern federal per tal de garantir els fons suficients per a la investigació i el desenvolupament en informàtica i telecomunicacions. I com des de la Presidència dels Estats Units s'han llançat d'una manera reiterada missatges en tot el que es refereix a la incorporació de la informàtica en l'educació a tots els nivells i a la creació de xar-

xes informàtiques. A pesar que el govern federal dels Estats Units té relativament poca capacitat d'incidir en el que és la realitat del món educatiu i de la construcció d'infraestructures en aquest país, com a mínim la Presidència ha llançat aquests lemes: «Construir les superautopistes de la informació, construir l'Internet 2, posar informàtica, posar Internet a totes les escoles».

Bé. Acabem aquesta excursió americana i tornem a Catalunya tal com feia el presentador de la jornada. Quins són els reptes de Catalunya? Jo crec que Catalunya s'ha de plantejar, una mica com tots els països occidentals, tres reptes.

En primer lloc, no quedar-se enrere. O, si ho volen en termes positius, ser un dels primers països europeus que en la propera dècada visquin a fons la societat de la informació. Perquè podem plantejar-nos aquest objectiu. Pensem que, en aquest moment, les estadístiques ens indiquen que tots els països estan més o menys propers. Hi ha països que estan davant, manifestament Estats Units i els països nòrdics. Hi ha països que estan al mig: Europa continental. Hi ha països que estan darrere i fins i tot hi ha països que estan molt endarrere. Lògicament, els països que tenen una xarxa telefònica molt deficient són països que estan molt endarrera. Però les distàncies són molt petites. Uns pocs anys, dos, tres anys, no més. Mai no havíem estat tots tan junts. Des del segle XVI probablement, mai no havien estat tan a prop dels països líders a Europa. Tanmateix, és perfectament possible que això sigui una imatge falsa. Això és com una cursa ciclista en la qual al principi tots els ciclistes estan junts però, immediatament, les distàncies s'allarguen. La revolució industrial va crear un abisme entre els països. Pensem en la posició relativa de ciutats com ara Nàpols i Milà abans de la revolució industrial. O Sevilla i Barcelona abans de la revolució industrial. Sevilla, una ciutat molt més important políticament, econòmicament, culturalment que Barcelona abans de la revolució industrial. I aproximadament el mateix es pot dir de Nàpols respecte a Milà. La revolució industrial va introduir un abisme entre aquestes ciutats. Un autèntic abisme. I res ens permet pensar que el que està a punt de passar no torni a crear un abisme entre els països. És perfectament possible que veiem d'aquí a molt poc països que visquin aquella era daurada de la ciència i de l'enginyeria i països que es quedin molt endarrere. Per tant, el primer repte que ens hem de plantejar és aquest. Ser dels que estan davant. Entre altres coses perquè no ens juguem només el nostre futur econòmic, ens juguem també el nostre futur cultural i polític. Perquè la realitat catalana, la realitat cultural i política de Catalunya està indissolublement lligada al fet que Catalunya es va industrialitzar precoçment. Si Catalunya no s'hagués industrialitzat precoçment, ni el renaixement cultural, ni el renaixement polític haurien estat viables. Per tant, el que està en joc és molt important.

A més d'aquest objectiu, crec que hi ha dos objectius addicionals. En primer lloc, un objectiu de cohesió social. Evitar que les tecnologies fracturin la

nostra població. Totes les tecnologies són potencialment fracturadores. Ho fou l'escriptura, que va introduir una fractura social entre els que sabien escriure i els que no sabien escriure. I no hi ha res que permeti pensar que això no pugui tornar a passar. Les persones que sàpiguen utilitzar els instruments informàtics de telecomunicacions i audiovisuals i els que no sàpiguen utilitzar-los. I, per tant, si volem un país cohesionat, i aquest és un dels grans objectius que comparteix tot Europa occidental però jo diria que Catalunya en particular, hem de garantir que tota la població, tots els grups socials tinguin accés al domini dels nous instruments, que seran necessaris per al seu desenvolupament professional i cultural. Per tant, aquí hi ha un gran objectiu, que ningú no quedi enrere. No podem tenir escoles en les quals uns alumnes tenen a casa seva Internet d'alta velocitat i altres no tenen Internet de cap manera.

I el tercer objectiu ha de ser que cap part del territori quedi enrere. La industrialització també va obrir un abisme en el nostre territori. Les zones urbanes industrialitzades, culturitzades, cosmopolites. I les zones rurals no industrialitzades, agràries i, si se'm permet dir-ho, culturalment aïllades. Un altre cop pot passar el mateix. Si es construeixen xarxes potents, superautopistes de la informació, a les zones metropolitanes però no es construeixen a les zones rurals, un altre cop hi haurà un impacte cultural, un impacte econòmic sobre el territori. En canvi, les tecnologies ens permetran, si les fem correctament, corregir els efectes negatius de la industrialització. Una xarxa potent estesa pel territori ho desconcentrarà. Serà més fàcil exercir una vida professional i una vida cultural d'alt nivell sense necessitat de viure en el centre de les grans ciutats. Per tant tenim, com sempre, una fulla de doble tall: podem estar entre els primers o podem estar entre els últims, podem tenir una societat més fracturada o menys fracturada que abans, un territori més fracturat o un territori menys fracturat que abans.

Per aconseguir aquests objectius, és evident que el paper del sector privat és vital. És vital en dos camps. En primer lloc, la construcció de les infraestructures, la construcció de les xarxes. Fins ara, la construcció de les infraestructures era paper del sector públic. En aquest món en què ens movem, ara el protagonisme és, sobretot, del sector privat. Per tant, necessitem que el sector privat construeixi xarxes de telecomunicacions de gran capacitat. I necessitem sobretot el paper dels milers d'empresaris que han de crear i desenvolupar empreses en la nova economia. I no només en la nova economia: en la nova cultura.

Però, a part del sector privat, quin és el paper del sector públic –que després de tot era el títol d'aquesta intervenció? El sector públic té cinc objectius, al meu entendre.

En primer lloc, l'educació. El futur del país, com sempre, es juga a les aules. Hi ha una frase que a mi m'agrada molt repetir, de Jovellanos, que diu: «He viatjat molt, he vist molts països i a totes bandes he conclòs que el que

val un país és el que val la seva gent, i la seva gent val el que sap». Amb tot el discutible que siguin les generalitzacions i totes les simplificacions, jo crec que és una cosa que no hem d'oblidar. El que val aquest país és el que val la seva gent i la seva gent val el que sap. I, per tant, el futur d'aquest país, com el de tots, es juga a les aules. I nosaltres necessitem que tot el sistema educatiu, a tots els nivells i ensenyi el que ensenyi, quedi impregnat del que és la informàtica i els audiovisuals. Tots els alumnes de tots els nivells han d'estar impregnats d'informàtica i d'audiovisuals.

L'altre dia vaig anar a veure, fa un mes ja, les obres del Liceu. La persona que m'ho ensenyava, un dels responsables de la seva reconstrucció, em deia: «Les obres acabaran al maig, però per a la inauguració esperem uns mesos, perquè necessitem uns mesos de rodatge, abans d'octubre...», que és quan sembla que s'inaugurarà. Jo vaig comentar que necessitaran els mesos de rodatge per a veure si l'aire condicionat funciona, les mesures d'emergència... «No, en absolut» —em va dir. «Això no té cap problema. El que necessitem és, sobretot, el rodatge de les persones que treballaven al Liceu. Perquè les persones que treballaven al Liceu treballaven amb cordes; estiraven una corda i es movien els decorats. Ara aquestes persones, que fa tres anys que són a casa seva, demanaran la corda i els donarem el teclat d'ordinador. I, lògicament, aquestes persones necessitaran aprendre, reaprendre el seu ofici, perquè el seu ofici ara funciona amb un teclat d'ordinador». I si això els passa als tramoistes del Liceu, tal com vostès comprendran, li passa a tothom. Hi ha una redefinició de tots els papers professionals, culturals i socials que passen per la xarxa, la pantalla, el teclat d'ordinador, etc. En particular, tenim un gran repte, que és pensar que el que necessitarà el país són persones pluridisciplinàries. Necessitem comunicòlegs que sàpiguen de tecnologia i tecnòlegs que sàpiguen perquè serveix la seva tecnologia. No podem seguir tenint lingüistes i enginyers de telecomunicacions amb grans problemes de comunicació entre ells. Necessitem que els lingüistes sàpiguen de telecomunicacions i que els de telecomunicacions sàpiguen algunes de les aplicacions de les telecomunicacions. I, probablement, la millor manera de resoldre això sigui amb el tercer cicle, aprofitant que les universitats han retallat un any, generalment, l'estança dels seus alumnes a les aules. El tercer cicle és el moment en què és més fàcil donar cursos de telecomunicacions a la gent d'humanitats i cursos d'humanitats als enginyers.

El segon gran objectiu és investigació i desenvolupament. Si aconseguim posar la informàtica i els audiovisuals a totes les aules, tindrem un nivell elevat de país. Però hem d'aspirar a alguna cosa més, a estar en punta en els desenvolupaments tecnològics en alguns camps. No en tots. Però hi ha camps en els quals per tradició cultural o per realitat nosaltres tenim una opció a participar en el desenvolupament de la tecnologia i en el desenvolupament de les seves aplicacions. I hem d'aspirar-hi. I estic molt d'acord amb el que s'ha dit en la presentació d'aquestes jornades sobre que el nivell de

les universitats catalanes és alt. Efectivament, el nivell de les universitats catalanes és molt alt. I per tant aquest és un objectiu que ens podem i ens hem de plantejar. En quins camps? N'hi ha un que és claríssim: l'exemple de les tecnologies de la llengua. Aquest és un país amb gran quantitat de sociolingüistes, lingüistes computacionals i de persones que han estudiat coses relacionades amb la llengua i, alhora, és un país que concedeix un interès polític a la llengua tan important que, lògicament, ha de ser capaç de desenvolupar innovacions en les tecnologies de la llengua. Altres camps lògics són la simulació aplicada a l'enginyeria i la medicina. Aquest és un país que ha prestat molta atenció a la medicina i, per tant, hauria de ser capaç de contribuir al desenvolupament d'aplicacions en medicina: diagnòstics automàtics, simulació, etc. Hi ha camps en els quals aquest país està preparat per a participar en la cursa a la seva primera línia. I això és una cosa que hem de fer. Probablement, hi ha camps en què no. Posem per exemple els jocs. Els jocs són un motor del desenvolupament tecnològic impressionant. Però, a la cultura del país això del joc no li ha semblat una cosa tan important com la llengua, com la medicina, com l'educació, etc. I per tant això és una cosa que probablement hauran de fer els japonesos. Però hi ha camps (la medicina, l'enginyeria, l'educació, la llengua, la comunicació audiovisual...) pels quals aquest país ha demostrat, a les darreres dècades, una especial sensibilitat.

Tercer gran objectiu del sector públic: les infraestructures. Garantir que les infraestructures seran suficients. En el benentès que les infraestructures les està construint i les construirà sobretot el sector privat. Però s'ha de garantir que aquestes seran suficients. Suficients vol dir que a les àrees metropolitanes hi hagi competència, que hi hagi diverses xarxes paral·leles, que hi hagi competència en xarxes i que hi hagi equilibri territorial. És a dir, que les xarxes de banda ampla arribin també a l'últim racó del territori. Construint el sector privat si és possible, construint el sector públic si no hi ha més remei. Però les xarxes de banda ampla han d'arribar a tot el territori.

Quart objectiu: modernitzar l'Administració pública. Perquè l'Administració pública és la gran corporació del país. És on treballa més gent. I és la corporació amb la qual més gent té relació. I per tant l'Administració pública ha de ser especialment moderna. I moderna, avui en dia, vol dir entre altres coses utilitzar a fons les tecnologies de la informació. La manera més eficaç i més ràpida per a introduir el comerç electrònic i per a introduir les firmes electròniques és utilitzar-les a fons a l'Administració pública. I aquest ha de ser el nostre repte. Vaig llegir la setmana passada en un diari que el govern d'un país molt important del nostre entorn immediat (i no diré el nom perquè no he pogut comprovar aquesta afirmació) havia aprovat com a objectiu posar tots els serveis públics a Internet en deu anys. Tots els serveis públics. És a dir, que un ciutadà pogués relacionar-se amb l'Administració pública per a fer qualsevol cosa a Internet en deu anys. Jo crec que és un gran objectiu

i és un gran termini. Perquè és un objectiu que, si no s'aconsegueix en quatre anys, és un fracàs.

I, finalment, el cinquè objectiu és el tema de la llengua i de la cultura. Això, naturalment, és molt discutible. Sobretot les posicions liberals ho discutiran i ho discuteixen sempre. Però jo crec que la majoria, i entre ells jo mateix, considera que hi ha un paper per al sector públic per tal de garantir la supervivència, jo diria la vivència en un bon estat de salut, d'una llengua i d'una cultura. Hi ha un corrent del pensament, pessimista, sobre l'influx de les tecnologies de la informació sobre el futur de la llengua i de la cultura, o el futur d'una llengua i d'una cultura minoritàries. De fet, són els pessimistes habituals. Els pessimistes que consideren que qualsevol canvi atempta contra una època daurada que s'identifica sempre amb el passat. Jo, personalment, crec que no hi ha cap motiu per al pessimisme. Crec que les tecnologies de la informació són les amigues de les llengües i de les cultures minoritàries. La impremta fou la seva gran enemiga. Perquè la impremta obligava a tirades llargues i, per tant, a llengües grans. La digitalització permet la fragmentació de les audiències.

Ho estem veient a la televisió. Amb una sola cadena, la llengua n'és la llengua de la majoria. Amb cinquanta, amb seixanta canals de televisió és perfectament possible tenir canals en diverses llengües. Tot Europa està assistint al desplaçament de les telesèries nord-americanes des d'horaris en *prime time* fins a horaris menys importants. I en els *prime time* estan essent substituïdes per telesèries locals. És una de les conseqüències de la digitalització. Perquè la digitalització obre moltes més finestres, permet moltes més produccions, i produccions, per tant, locals. La qual cosa no vol dir que senzillament perquè la tecnologia és favorable puguem no fer res. Com a mínim, hi ha dues grans coses a fer. Una, construir el diccionari de la llengua catalana del segle XXI. El diccionari del segle XXI és el diccionari electrònic. Són els repertoris lingüístics, orals i escrits, disponibles per a totes aquelles empreses que vulguin fer aplicacions lingüístiques amb una opció catalana. És a dir, per a tots els traductors automàtics i per a tots els reconeixadors de veu que vulguin incorporar l'opció catalana. Ha d'existir el repertori lingüístic, és a dir, totes les construccions gramaticals, els diccionaris sintàctics, etc.

La segona cosa que s'ha de fer és reforçar la indústria audiovisual. Coincideixo amb la presentació que la realitat d'una part del sector audiovisual és lamentable a Catalunya, concretament la del cinema. Però, en canvi, jo crec que s'ha de destacar la vitalitat, i jo diria el gran nivell, de la producció d'audiovisuals a Catalunya adreçats a la televisió oberta. Catalunya ha desenvolupat als darrers anys, al voltant de TV3, sobretot al voltant de TV3, una indústria d'audiovisuals que és capaç d'exportar. De gran nivell i que és capaç d'exportar. Evidentment, molt més nivell que el que havia tingut mai Catalunya. Ens obsessionem amb el cinema, el cinema viu un mal moment,

però no entenem que el sector audiovisual català viu el seu millor moment de tota la història. No al cinema, sinó a la televisió en obert. Dibuixos animats, telesèries, entreteniment, etc. Per què viu aquest moment a la televisió en obert i no al cinema? Perquè a la televisió en obert hi ha hagut un agent modern i exigent que ha estat TV3. TV3 ha estat moderna i exigent i ha elevat el nivell dels seus proveïdors. Això no ha passat al cinema. I cal aconseguir introduir un agent modern i exigent que elevi el nivell del cinema com està passant a tot Europa Occidental. I aquest agent que està modernitzant el cinema a tot Europa és la televisió de pagament. Per tant, jo crec que hi ha un paper del sector públic, si volem construir un sector dels audiovisuals més complet que el que tenim, que és elevar aquell nivell a través de l'instrument que avui en dia tenim; que no són les subvencions, que no és la protecció, sinó que és l'exigència i, concretament en aquest cas, l'exigència a través de la televisió de pagament, i, per això, aquest interès tan gran que tenim en el desenvolupament de la plataforma de la televisió digital terrestre perquè considerem que és la nostra gran oportunitat per a desenvolupar un cinema competitiu.